

Nr 128.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 § 1 mom. i förordningen den 6 november 1908 angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper; given Stockholms slott den 20 mars 1917.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga närlagda förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 § 1 mom. i förordningen den 6 november 1908 angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper.

De till ärendet hörande handlingar skola riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas, och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Axel Vennersten.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 3 § 1 mom. i förordningen den 6 november 1908 angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper.

Häri genom förordnas, att 3 § 1 mom. i förordningen den 6 november 1908 angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper skall erhålla följande ändrade lydelse:

3 §.

1. Avräkningsnota, varom i 2 § förmäles, skall, där ej nedan annorlunda stadgas, vid köp förseas med stämpel till följande belopp, nämligen:

a) vid köp av aktier, lotter, andelsbevis och delaktighetsbevis 60 öre, då de överlåtna aktiernas, lotternas, andelsbevisens eller delaktighetsbevisens sammanlagda värde icke överstiger 200 kronor, och därutöver 60 öre för varje påbörjat belopp av 200 kronor,

b) vid köp av obligationer 10 öre, då de överlåtna obligationernas sammanlagda värde ej överstiger 200 kronor, och därutöver 10 öre för varje påbörjat belopp av 200 kronor,

dock att, där den ene kontrahenten är fondhandlare och avtalet avslutas icke för dennes räkning utan i kommission, avräkningsnotan skall förseas,

c) vid köp av aktier, lotter, andelsbevis och delaktighetsbevis med stämpel av 30 öre, då de överlåtna aktiernas, lotternas, andelsbevisens eller delaktighetsbevisens sammanlagda värde icke överstiger 200 kronor, och därutöver 30 öre för varje påbörjat belopp av 200 kronor, samt

d) vid köp av obligationer med stämpel av 5 öre, då de överlätna obligationernas sammanlagda värde ej överstiger 200 kronor, och därutöver 5 öre för varje påbörjat belopp av 200 kronor.

Ävenledes skall, där ej nedar annorlunda stadgas, avräkningsnota vid byte förses med stämpel till följande belopp, nämligen:

e) vid byte av aktier, lotter, andelsbevis och delaktighetsbevis 30 öre, då det värde, som enligt 4 § 4 mom. skall i avräkningsnotan upptagas, ej överstiger 200 kronor, och därutöver 30 öre för varje påbörjat belopp av 200 kronor, samt

f) vid byte av obligationer 5 öre, då det värde, som enligt 4 § 4 mom. skall i avräkningsnotan upptagas, ej överstiger 200 kronor, och därutöver 5 öre för varje påbörjat belopp av 200 kronor.

Med fondhandlare förstås i denna förordning solidariskt bankbolag, bankaktiebolag och fondmäklare ävensom annan, som driver sådan rörelse med fondpapper, att han på grund därav är pliktig föra handelsböcker.

Denna förordning träder i kraft å dag, som Konungen bestämmer, och gäller till dag, som jämväl av Konungen bestämmes, dock ej längre än till den 1 april 1918.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 20
mars 1917.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD.

**Statsråden: HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.**

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Vennersten anförde här-
efter:

Inför Eders Kungl. Maj:t får jag härmed anmäla ett förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 § 1 mom. i förordningen den 6 november 1908 angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper, avsett att föreläggas innevarande riksdag. Förslaget innebär en fördubbling av den nu vid köp och byte av aktier, lotter, andelsbevis och delaktighetsbevis utgående fondstämpeln. Förhöjningen är avsedd att snarast möjligt träda i kraft, men är till sin giltighetstid begränsad till den 1 april nästa år. Innan jag går att framlägga de skäl, som föranlett mig föreslå denna förhöjning, anhåller jag att i korthet få redogöra för de huvudsakliga grunder, efter vilka hittills ifrågavarande särskilda stämpelavgift i vårt land varit anordnad.

Den särskilda fondstämpelskatten infördes i Sverige år 1908. I den proposition med förslag till förordning i ämnet, som avläts till samma års riksdag, uttalade sig föredragande departementschefen om de riktlinjer, efter vilka skatten borde anordnas, samt de skattesatser, som i enlighet härmed borde uppställas. Fondstämpeln vore enligt hans mening rätteligen att betrakta som en kapitalomsättningsskatt och såsom sådan avsedd att träffa kapitalet, när detta sökte sin placering eller omplacering. I olikhet mot förmögenhetsskatten, som vore avsedd att träffa den verkliga skatteförmågan hos individen, vore fondstämpeln såsom en kapitalomsättningsskatt att förlikna vid en objektsskatt, träffande kapitalet, när detta så att säga visade sig och flöte till ytan, vadan här kapitalets egen inneboende skattekraft toges i anspråk. Riksdagen hade i tidigare uttalanden i ämnet såsom det huvudsakliga syftet med den ifrågavarande skatten angivit att träffa de vanligen förekommande s. k. aktieaffärerna; härifrån ville dock departementschefen uttala en i viss mån avvikande mening. Visserligen torde en skatt av det slag, varom här vore fråga, komma att till en viss grad lägga hämsko på de i våra dagar alltför talrikt förekommande, rent spekulativa affärerna i aktier. En sådan verkan av skatten kunde ock i sin mån tala för dess införande. Givet vore dock, att skatten skulle träffa icke blott rena spekulationsaffärer utan även, och under normala ekonomiska förhållanden framför allt, fullt legitima transaktioner, och då dessa med varje dag som ginge intoge ett allt betydelsefullare rum i det ekonomiska livet, kunde den bärande grunden för en särskild skatt å sådana transaktioner icke vara annan än kravet på ökade skatteköllor och skattebördornas jämna fördelning. Från dessa synpunkter sedd, kunde frågan om införande av stämpelplikt vid överlåtelse av fondpapper icke lämpligen bedömas fristående för sig; utan borde en dylik stämpelplikt betraktas som ett led i den skattskyldighet med avseende å det rörliga kapitalet, som redan gjordes gällande eller eljest kunde anses påkallad.

Med utgångspunkt från dessa huvudgrunder för fondstämpeln föreslog departementschefen skattesatser å omsättningen av fondpapperen till belopp överensstämmande med dem, som nu äro gällande i fråga om aktier och banklotter, men beträffande obligationer något högre än de för närvarande utgående.

Riksdagen, som i allt väsentligt anslöt sig till propositionen, fann sig emellertid böra vidtaga en jämkning av skattesatserna nedåt. En skatt av ifrågavarande natur måste enligt riksdagens mening i viss mån verka hämmande på den allmänna rörelsen. Då transaktioner av ifrågavarande slag med varje dag intoge ett allt betydelsefullare rum i det

ekonomiska livet, måste ock en åtgärd, som verkade såsom hämsko på denna rörelsegren, mer eller mindre ofördelaktigt återverka på andra grenar av näringslivet. Om redan på grund av nu angivna förhållanden synnerlig försiktighet vid bestämmandet av skattens belopp borde iakttagas, manade skattens nyhet och dess natur ännu mer därtill. Skatten vore ju av beskaffenhet att icke enbart beröra vissa i sin verksamhet mera kontrollerbara näringsidkare utan jämväl och helt säkert i växande utsträckning den kapitalplacerande liksom ock den spekulerande allmänheten. Då försöken att undgå skattskyldighet till staten stode i visst förhållande till skattebördans storlek och, oavsett skattebeloppet, ny eller ökad skattskyldighet i allmänhet innebure en lockelse till kringgående av skattebestämmelserna, borde under alla förhållanden skattesatserna i förevarande fall till en början hållas så pass låga, att desamma icke alltför mycket verkade hämmande på rörelsen och ej heller frestade till mer eller mindre illojala försök att undgå skattskyldigheten. Med hänvisning härtill nedsatte riksdagen skattesatserna vid köp eller byte av aktier och banklotter med en tredjedel av de i propositionen föreslagna belopp och vid köp eller byte av obligationer med hälften av samma belopp. Skatten bestämdes i enlighet härmed i förordningen till 1 pro mille vid direkta försäljningar av aktier och banklotter samt till 0.5 pro mille vid direkta försäljningar av obligationer, vid byte till hälften av dessa skattesatser.

1913 års
riksdag.

Nämnda skattesatser blevo sedermera gällande till år 1913, då riksdagen i anledning av väckt motion (av herr Christiernson i andra kammaren) för sin del beslöt höja de vid köp och byte av aktier och banklotter utgående fondstämpelavgifter till av Kungl. Maj:t år 1908 föreslagna belopp, ett beslut, som ock av Kungl. Maj:t sanktionerades. I den motion, som föranledde denna förändring, hade yrkats femdubbel höjning av dittills vid köp och byte av aktier och banklotter utgående stämpelsatser i syfte främst att därmed hämma osund spekulation. När riksdagen gick att yttra sig över detta förslag med avseende å detta dess huvudsyfte och från de båda synpunkterna, statens intresse att å ena sidan förebygga spekulationens avarter och å andra sidan medgiva tillfälle till en sund spekulation, konstaterade riksdagen först, vad angick stämpelavgiften vid aktieöverlåtelse, hurusom såväl för Kungl. Maj:t som för riksdagen det främsta målet med dess införande varit avsikten att bereda staten en ny inkomstkälla och jämnare fördela skattebördorna. Emellertid kunde fastslås, att den nya stämpelavgiften icke märkbart vare sig förmått hämma spekulationen i dess osunda former

eller utövat något menligt inflytande på den legitima spekulati-
onen. Skulle en höjning nu vidtagas av den storlek, motionären yrkat, vore
det dock att befara, att densamma skulle medföra avsevärda vådor för
näringslivet, i den mån dess sunda utveckling vore beroende av kapi-
talets tillgänglighet för industriella företag och av en sund aktiehandel,
utan att å andra sidan erbjuda något effektivt medel att bekämpa de
former av spekulati-
on, vilkas motverkande vore motionens huvudsyfte. Riksdagen hade därför icke kunnat ansluta sig till motionen i denna
utsträckning.

Emellertid vore syftet med motionen även ett annat än det nu
angivna, nämligen statskassans tillgodoseende. Även från denna syn-
punkt vore en så stor höjning som den ifrågasatta icke ägnad att an-
tagas. Man hade därvid att räkna med den hämmande inverkan på
aktiehandeln, som en för högt uppdriven stämpel säkerligen måste med-
föra. Den i motionen föreslagna höjningen komme helt visst icke att
ens tillnärmelsevis i proportion bereda statsverket ökning i inkomsten
av stämpelmedlen.

Om jämväl från denna synpunkt näringspolitiska skäl talade mot
den föreslagna höjningen, hade dock riksdagen icke velat underlåta att
se till, huruvida icke en mindre höjning av då utgående fondstämpel
kunde anses påkallad. Efter att hava erinrat om de skäl, som år 1908
föranlett riksdagen att nedsätta de av Kungl. Maj:t då föreslagna stämpel-
satserna, samt därom, att sedan skatten tillämpats i fyra år, några
menliga inverknin-
gar av densamma å aktiehandeln icke kunnat för-
märkas, fann riksdagen nu tiden vara inne att genom en mindre höjning
av skattesatsen vid överlåtelse av aktier tillföra staten en något ökad
inkomst av ifrågavarande stämpelskatt.

Utgående från de huvudgrunder, efter vilka fondstämpelskatten i *Departements-
chefen.*
sin nuvarande gestaltning sålunda kan anses vara anordnad, beredande
av ökade medel till statskassan och skattebördornas jämna fördelning,
har jag ansett mig böra till förnyad prövning upptaga frågan om en
revision av ifrågavarande stämpelskatt. I skrivelse den 8 november
1916 har jag i sådant syfte anmodat de för utarbetande av förslag till
börslagstiftning m. m. tillkallade sakkunniga att inkomma med förslag
till höjning av stämpelavgiften vid köp och byte av fondpapper. Den
27 december 1916 hava de sakkunniga till mig avgivit yttrande i ämnet,
vilket jag nu anhåller att något få beröra.

Efter att hava erinrat om de riktlinjer, som för denna stämpel-
skatts anordnande i vårt land hittills varit uppdragna, yttra de sak-
kunnige:

»Enligt de sakkunnigas åsikt råder intet tvivel därom, att osund spekulation icke kan medels omsättningsskatt stävjas, utan att densamma göres så hög, att samtidigt kapitalplaceringen i aktier i allt för hög grad motverkas och varje sund spekulation så gott som omöjliggöres. De vinstmöjligheter, med vilka spekulanterna på vår fondmarknad under hausseperioder räkna, äro nämligen i regel så avsevärda, att med all sannolikhet även en större höjning än den av herr Christierson i hans merberörda motion föreslagna icke skulle i någon högre grad verka hämmande på börsspelet. Men däremot skulle även en mindre höjning, om den vore avsedd att bliva för framtiden bestående, enligt vår åsikt kunna bliva till väsentligt hinder för kapitalplaceringen och den sunda spekulatjonen. Och särskilt skulle detta bliva förhållandet i tider av depression å fondmarknaden, då ett ingripande av kapitalstarka krafter i ändamål att mildra depressionens verkningar är ur de flesta synpunkter i hög grad önskvärt.

Om sålunda de sakkunnige på nu anförda grunder icke kunna tillstyrka någon varaktig höjning av fondstämpeln, anse emellertid de sakkunniga, att någon befogad invändning icke kan göras mot att under nu rådande goda konjunkturer och våldsamma spekulation fondpappersomsättningen underkastas en tillfällig skatteförhöjning. Sedd ur denna synpunkt blir stämpeln uteslutande ett medel att förskaffa staten en särskilt under nuvarande tid välbehöblig inkomstökning. Och någon tvekan att på så sätt beskatta en spekulation av den art, som speciellt under senare delen av innevarande är rätt å vår fondmarknad, lärer icke kunna råda. De sakkunniga vilja emellertid betona, att höjningen av stämpeln, vilken bör träda i kraft så snart ske kan, bör, såsom ock skett i Danmark, göras provisorisk. Efter den hausseperiod, vilken fondmarknaden nu genomlever, torde med all sannolikhet följa en depressionsperiod, då alla faktorer, som kunna verka såsom ett hinder för marknadens stödjande från kapitalets sida, böra så vitt möjligt bortelimineras. Lämpligast torde vara att skatteförhöjningen beviljas allenast för år 1917 och så lång tid av år 1918, att riksdagen kan bli i tillfälle att pröva förnyat förslag i ämnet.

Beträffande förhöjningens omfattning hemställa vi, att densamma för aktier och banklotter icke må överstiga 100 procent av nuvarande belopp eller 3 kronor per 1,000 kronor av köpeskillingen samt att förhöjningen icke må träffa överlåtelse av obligationer. Omsättningen i sistberörda slag av värdepapper synes nämligen icke böra betungas med högre avgift än nu är förhållandet, i synnerhet som en förhöjd stämpelavgift för obligationer icke skulle för staten medföra någon avsevärd inkomstökning. -- Någon ändring av vad 1908 års förordning i övrigt innehåller synes icke böra företagas.»

Till vad de sakkunniga sålunda yttrat har jag ansett mig kunna giva min anslutning. Jag föreslår alltså en fördubbling av stämpelavgiften å fondomsättningen av aktier samt därmed likställda fondpapper och hemställer, att denna erhåller allenast provisorisk giltighet. En höjning under nuvarande förhållanden av denna omsättningsskatt synes mig vara ett naturligt fullföljande av de syften, för vilka fondstämpeln, enligt vad ovan angivits, är avsedd: att utgöra ett medel att tillföra statskassan behöfliga inkomster och i sin mån bidraga till skattebördornas utjämnande. Med hänsyn till fondbörsomsättningens, av de sakkunniga be-

tonade, betydelse att vid depressions perioder tillföra marknaden erforderligt kapital och inför möjligheten av en förändring i nu rådande konjunkturer i nedåtgående riktning finner jag, i likhet med de sakkunniga, förhöjningen böra göras provisorisk. Lämpligast torde det härvid vara att lägga i Kungl. Maj:ts hand att bestämma såväl när höjningen skall träda i kraft — vilket, om förhållandena på förevarande område icke undergå förändring i nyss angiven riktning, torde ske snarast möjligt — som ock när den skall sättas ur tillämpning. Under inga omständigheter synes dess giltighet emellertid nu böra bestämmas längre än till den 1 april 1918. Skulle förhållandena då visa sig vara i det hela oförändrade, lära statsmakterna få anledning att upptaga frågan om dess fortsatta bestånd. Någon förhöjning av fondstämpeln vid köp och byte av obligationer anser jag lika med de sakkunniga icke påkallad.

I fråga om beräkningen av de inkomster, en sålunda förhöjd skatt kan antagas komma att tillföra statsverket, anföra de sakkunniga:

»Att ens tillnärmelsevis beräkna, vad skatten skall med förhöjt belopp kunna giva i inkomst för år 1917, låter sig icke göra. Och än mindre är detta möjligt för år 1918, då förhållandena kunna hava blivit sådana, att en återgång till de nuvarande stämpelsatserna befinner sig önskvärd. Då emellertid det gångna året tillfört fondmarknaden ett väsentligen ökat material samt då det förhöjda värdet på en betydande del av detta material rent automatiskt medfört en ökning av den totala stämpelförsäljningssumman, torde det kunna antagas, att stämpeln under år 1917 skall väsentligen överstiga det belopp, vartill den beräknats i staten för samma år, samt att den för år 1918 icke skall understiga detta belopp.»

Såsom de sakkunniga anfört, möter en sådan beräkning stora svårigheter. Jag erinrar härvid om, att statskontoret i sin beräkning över statsverkets inkomster för år 1916 upptagit fondstämpelskatten till en och en halv miljon kronor, för innevarande år till samma belopp och för 1918 till tre miljoner. Faktiskt har för förstnämnda år skatten tillfört statsverket 4,260,820 kronor 70 öre.

I sina beräkningar har statskontoret utgått från att någon anledning icke finnes att antaga en tillbakagång efter kriget i den livlighet, som senare tid rått å fondpappersomsättningens område, varför också med utgångspunkt från det belopp, skatten lämnat under de tre första kvartalen av år 1916, beloppet för år 1918 ansetts icke böra sättas lägre än tre miljoner kronor. Denna siffra, med vilken fondstämpelmedlen ingå i de för nämnda år beräknade stämpelmedlen, kommer måhända, därest statskontorets angivna antagande håller streck, att visa sig vara alltför försiktigt beräknad. Den föreslagna höjningen skulle alltså, därest densamma enligt mitt förslag till en början blott skulle avse de tre

första månaderna av år 1918, kunna antagas under dessa månader inbringa ytterligare minst en fjärdedel av sistnämnda belopp, då aktiehandeln härvid lärer vara den huvudsakligen utslagsgivande. Emellertid torde det vara säkrast att åtminstone ännu ej fastslå en sålunda beräknad höjning; jag har därför ej heller ansett mig nu böra framställa förslag att taga den i betraktande vid inkomstberäkningen för år 1918. Vad angår det nu löpande året torde däremot höjningen med större vissnet kunna antagas göra sig gällande, därest förhållandena få fortfara utan alltför starka rubbningar.

Sedan föredragande departementschefen härefter uppläst det förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 § 1 mom. i förordningen den 6 november 1908 angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper, som han i anslutning till det nu anförda låtit inom finansdepartementet uppräta, hemställde han, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att antaga berörda förslag.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagade Hans Maj:t Konungen förordna, att proposition i ämnet skulle till riksdagen avlätas av den lydelse, bil. litt. . . . vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Gunnar Schumacher.